

Høgskolen i Østfold, Avdeling for ingeniørfag

EKSAMENSOPPGAVE

Fag: IRM32513 Prosess- og energisystemer (10 studiepoeng)

Foreleser og emneansvarlig: Ole Kr. Førriisdahl,

Grupper: M3 og K3	Dato: 09.12.2015	Tid: 0900-1200
Antall oppgavesider: 9 (denne side inkludert)	Antall vedleggsider: 6	
Hjelpemidler: Kalkulator Hellsten og Mørstedt "Energi- og kjemiteknikk"		
Sensureringfrist: 10.01.2016		
KANDIDATEN MÅ SELV KONTROLLERE AT OPPGAVESETTET ER FULLSTENDIG CANDIDATE MUST CHECK THAT PROBLEM SET IS COMPLETE		

Dersom du savner opplysninger som er nødvendige for at du skal kunne løse oppgavene, bruker du symboler eller rimelige verdier med begrunnelse.

Oppgi alle svar i SI-enheter hvis annet ikke er spesifisert.

Oppgavesettet består av oppgaver som til sammen utgjør 138%. Du trenger ikke å besvare flere oppgaver enn at summen av disse utgjør 100 %.

Sagt på en annen måte: Du kan velge vekk en eller flere deloppgaver på til sammen 38 %.

Du kan ikke velge vekk oppgaver som må besvares (oppgave 1, 2a, 2b og 3a), disse utgjør til sammen 63 %.

Hvis du velger å besvare $100+z$ % oppgaver, vil din karakter bli satt i forhold til det antall oppgaver du har besvart

$$x/100 + (37/100)(y/(37+z))$$

der x og y er antall poeng du har oppnådd på hhv må besvares oppgavene og på resten av oppgavene.

Problem 1 (6 %) (MÅ BESVARES)

Besvarelsen på denne oppgaven skal leveres i Fronter senest mandag 21.12.2015 kl. 12.00.

I faget Prosess- og energisystemer er det høsten 2015 gitt en teknisk rapport med temaet ulykker som skal leveres på eksamen.

Teknisk rapport nummer 1 Ulykker vil bli evaluert.

Problem 2 (50 %) (MÅ BESVARES)

a) (45 %) (MÅ BESVARES)

Besvarelsen på denne oppgaven skal leveres i Fronter senest fredag 21.12.2015 kl. 12.00.

I faget Prosess- og energisystemer er det høsten 2015 gitt en større prosjektoppgave, en skriftlig besvarelse av denne oppgaven vil bli evaluert.

b) (5 %) (MÅ BESVARES)

Besvarelsen på denne oppgaven skal leveres i Fronter senest fredag 21.12.2015 kl. 12.00.

I faget Prosess- og energisystemer er det høsten 2015 gitt en større prosjektoppgave. En elektronisk presentasjon av prosjektoppgaven blir evaluert.

Problem 3 (19 %)

In a continuous process, both hot and cold process streams are needed. Data from the following four streams in a process section are given in the table 1.

Table 1 Stream number, mass flow m [kg/s], specific heat capacity c_p [kJ/kgK], supply temperature T_s [°C] and target temperature T_t [°C]

Stream nr.	mc_p / kWK^{-1}	$T_s / ^\circ\text{C}$	$T_t / ^\circ\text{C}$
H1	28	120	20
H2	20	220	60
C1	24	40	160
C2	16	50	180

The existing solution requires a supply of 1 MW of high pressure steam and 2 MW of cooling water. A better heat integration is desired.

An economic analysis shows that the minimum temperature difference in heat exchangers should be 10 K.

I en prosessbedrift med helkontinuerlig drift har man behov for både oppvarming og avkjøling av prosess-strømmer. Data for de fire strømmene i anlegget er gitt i tabell 1.

Tabell 1 Strøm nr., massestrøm m [kg/s], spesifikk varmekapasitet c_p [kJ/kgK], tilførsel temperatur T_s [°C] og målsetningstemperatur T_t [°C]

Den eksisterende løsningen krever en tilførsel på 1 MW med høytrykksdamp og 2 MW med kjølevann. En bedre varmeintegrasjon ønskes.

En økonomisk analyse viser at minimum temperaturdifferanse i varmevekslerne bør være 10 K.

a) (7 %) (You must answer this question)

Construct a composite curve for the streams and an estimated minimum use of steam and cooling water for the given process.

Use Appendix 4 to estimate the annual savings with optimal heat integration

Sett opp en samlekurve for strømmene og estimer minimum damp og kjølevannbehov ved best mulig varmeveksling av de gitte strømmene.

Bruk vedlegg 4 til å estimere de årlige besparelsene med optimal varmeintegrasjon.

Problem 3 (19 %) (continue)

b) (2 %)

What are the system's pinch temperatures?

Hva er systemets pinch temperaturer?

c) (5 %)

Design a "MER" (Maximum Energy Recovery) heat exchanger network for the given system.

Design et "MER" (Maximum Energy Recovery) varmevekslernetverk for de gitte strømmene.

d) (5 %)

View by calculations that the temperature between the warm and cold side is at least 10 K on both sides of all heat exchangers.

Vis ved beregninger at temperaturen mellom varm og kald side er minst 10 K på begge sider av alle varmevekslere.

Problem 4 (21 %)

a) (6 %)

20 000 kg/h av en blanding av 40 vekt % etanol og resten isopropanol skal rektifiseres i destillasjonskolonnen ved atmosfæretrykk slik at destillatet inneholder 90 vekt % etanol og bunnproduktet 95 vekt % isopropanol.

Fødeblandingen består av 25 % væske og 75 % damp.

Likevektsdata for systemet er gitt i vedlegg 1.

Tilbakeløpsforholdet (reflux) under destillasjonen er 4.

Beregn antall trinn i kolonnen når virkningsgraden til hvert trinn i kolonnen er på 75 %.

Vedlegg 1 kan legges ved besvarelsen

b) (3 %)

Sett opp masse, Komponent og energibalanser for rektifikasjonskolonnen, spesifiser alle antagelser.

c) (3 %)

Hvilke heuristiske regler brukes for å finne frem til de mest optimale separasjonssekvensene for destillasjon av flerkomponentsystemer?

d) (3 %)

Hvilke praktiske restriksjoner må man ta hensyn til ved destillasjon av multikomponentsystemer?

Problem 4 (21 %) continue

e) (6 %)

I en etylenfabrikk skal rågassen fra crackeravsnittet separeres.

Sammensetningen, K-verdier og den relative flyktigheten (relativt til C_3H_6) ved de aktuelle driftsbetingelsene til rågassen er gitt i tabell 1.

Tabell 1. Rågassen fra crackeravsnittet.

Komponent	Molfraksjon	K-verdi	α_{i,C_3H_6}
H_2	33.02	23.470	180.53
CH_4	8.49	2.754	21.18
C_2H_4	36.04	0.658	5.06
C_2H_6	21.39	0.432	3.32
C_3H_6	1.06	0.130	1

Foreslå en separasjons sekvens bestående av separatorer (flash) eller destillasjonskolonner.

Hydrogen og metan skal gå til et felles brenngassnett og kan derfor behandles som en komponent.

Etylen (C_2H_4) er hovedproduktet og skal derfor gjenvinnes med høy renhet.

Problem 5 (9 %)

a) (6 %)

En væske strømmer rundt en sfærisk katalysatorpartikkel.

Kraften som virker på katalysatorpartikkelen er en funksjon av:
katalysatorpartikkelens diameter, væskens hastighet, tetthet og viskositet.

Ved hjelp av dimensjonsanalyse utled en funksjon for kraften som virker på katalysatorpartikkelen.

b) (3 %)

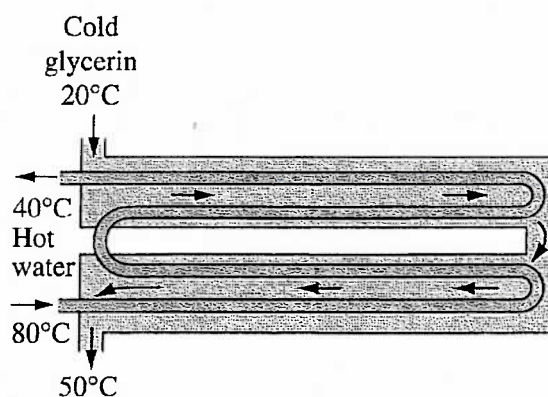
Hva menes med immaterielle rettigheter?

Problem 6 (14 %)

$$\text{Gitt: } \frac{1}{U} = \sum_{i=1}^N \frac{1}{h_i} + \sum_{j=1}^M \frac{\Delta x_j}{k_j} + \sum R_{fi}$$

$$\Delta T_{lm} = \frac{\Delta T_2 - \Delta T_1}{\ln\left(\frac{\Delta T_2}{\Delta T_1}\right)},$$

En 2-shell 4-tube varmeveksleren blir brukt til å varme glykol (glyserin) fra 20 °C til 50 °C ved varmt vann. Vannet går inn i tynnveggede rør med en diameter på 3 cm ved 80 °C og ut ved 40 °C, se figur. Den totale lengden av rørene i varmeveksleren er 100 m. Varmerovergangstallet på glyserolsiden av røret er 30 W/m²K og 200 W/m²K på vannsiden av røret. Anta varmemotstand i røret er ubetydelig da røret er tynt og med meget god varmeledning.

a) (2 %)

Bruk vedlegg 3 til å beregne korreksjonsfaktoren F for den gitte varmeveksleren.

b) (4 %)

Beregn varmestrømmen i varmeveksleren, anta at det ikke er noen beleggdannelse i varmeveksleren.

c) (4 %)

Beregn varmestrømmen i varmeveksleren der beleggdannelse gir en motstand mot varmeoverføring på 0.0006 m²K/W.

d) (4 %)

En ingeniør som går gjennom kataloger fra varmevekslerprodusenter vil bli overveldet av type og antall lett tilgjengelig varmevekslere. Et riktig valg av varmevekslere avhenger av flere faktorer.

Gi 4 viktige utvalgs faktorer ved innkjøp av varmevekslere å forklare hvorfor faktorene er viktige.

Problem 7 (19 %)

a) (4 %)

Diskuter sikkerhetsaspekter rundt dannelse av naturgasshydrater i transportsystemer for olje og gass.

b) (2 %)

Hvilket flytskjema vil du bruke for å gjøre et grovt kostnadsestimat på en prosess?

Det har oppstått problemer i en reguleringsløyfe, hvilket flytskjema tar du frem for å finne feilen?

c) (4 %)

Explain short one method to remediate contaminated soil

Forklar kort en metode for å rense forurenset jord.

d) (6 %)

Et gasskraftverk med gassturbin og dampturbiner leverer en effekt på 500 MW uten CO₂-fangst. Et CO₂-fangst-anlegg vil kreve 200 MW damp (lavverdig varmeenergi) fra kraftverket som ellers ville blitt benyttet til å produsere elektrisitet med en virkningsgrad på 25 %.

Hva blir levert elektrisitet (i MW) fra gasskraftverket inkludert CO₂-fangst?

Hvordan kan man lagre CO₂ som er fanget? Anta at CO₂-en som er fanget har en høy grad av renhet.

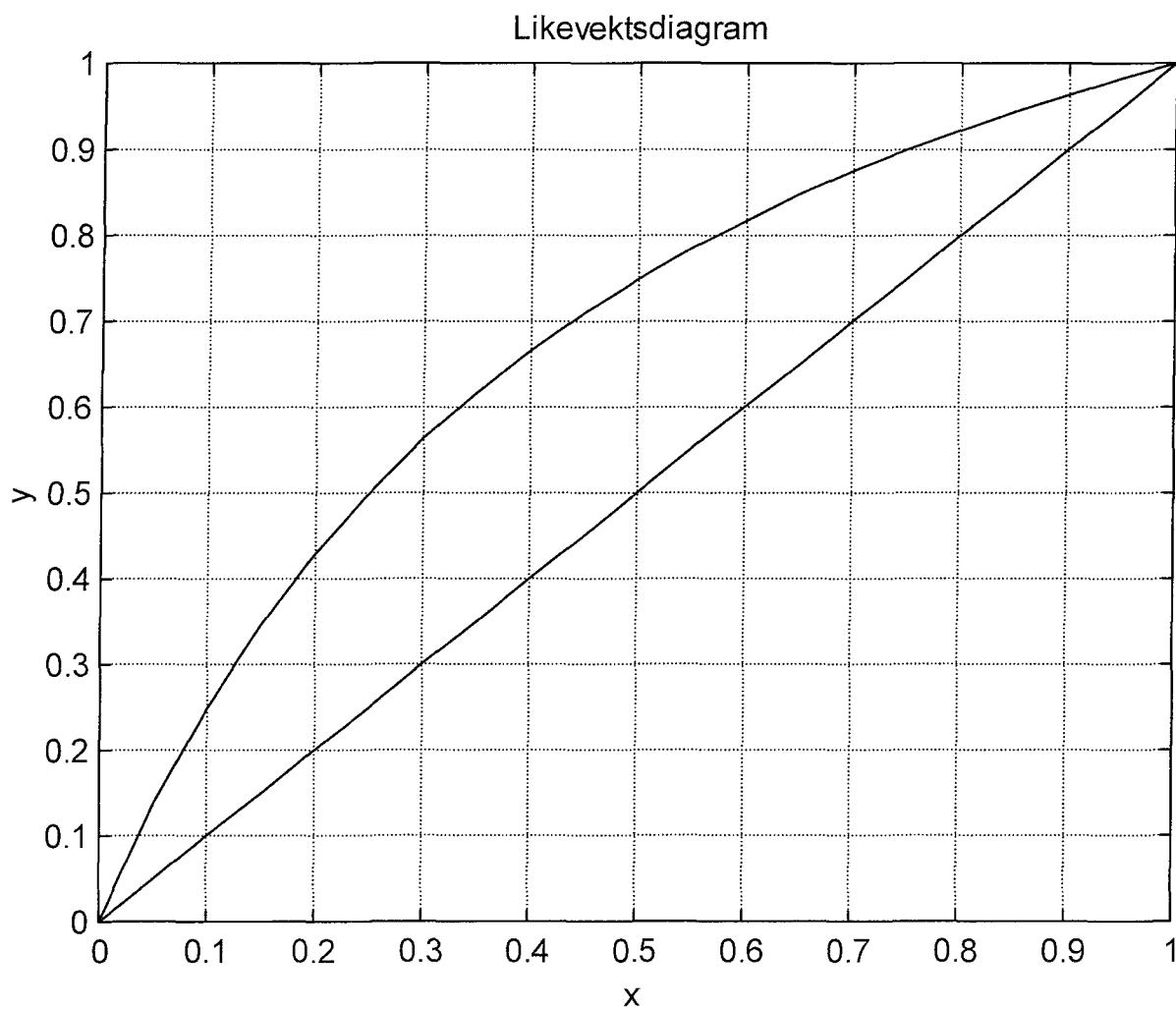
e) (3 %)

Vis kort at du har lært deg noe (relatert til faget) i løpet av kurset i prosess- og energisystemer, som du ikke har fått spørsmål om på denne eksamen.

Appendix 1

Kandidat nummer: _____

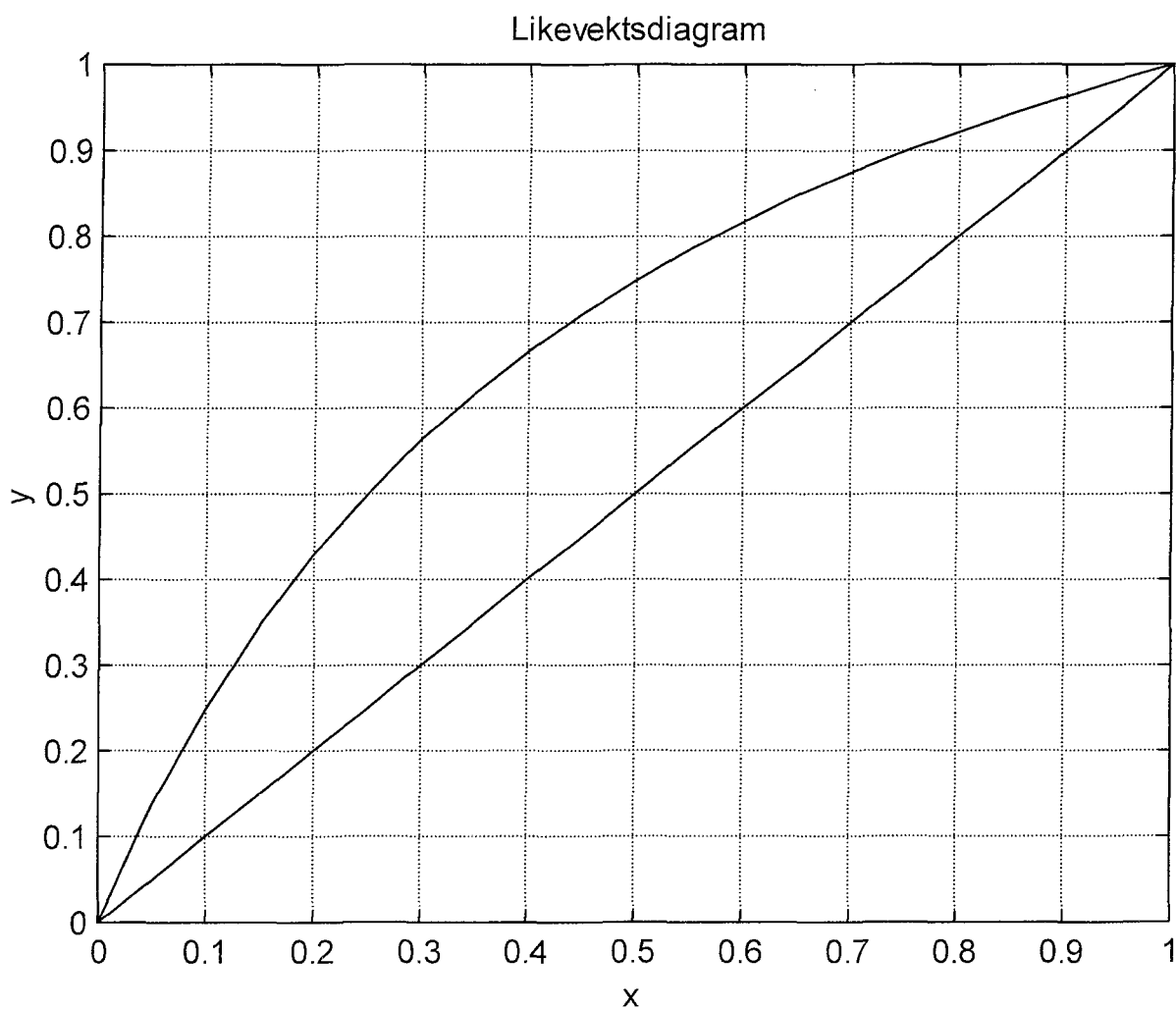
Equilibrium diagram

Appendix 1

Kandidat nummer: _____

Equilibrium diagram

Appendix 2

Destillasjon

$$\text{Relativ flyktighet: } \alpha_A = \frac{P_A}{P_B} \frac{x_B}{x_A}$$

$$\text{eller: } \alpha = \frac{y}{x} \frac{(1-x)}{(1-y)}$$

$$\text{For ideelle blandinger: } p_A = P_A^v x_A \quad p_B = P_B^v x_B \quad \alpha = \frac{P_A^v}{P_B^v}$$

$$x = \frac{P - P_B^v}{P_A^v - P_B^v} \quad y = \frac{p_A}{P} = \frac{P_A^v x}{P} \quad y = \frac{\alpha x}{1 + (\alpha - 1)x}$$

Differensialdestillasjon:

$$\text{Raleighs ligning: } \ln \frac{L_0}{L} = \int_x^{x_0} \frac{dx}{y-x}$$

Når α for blandingen er konstant:

$$\ln \frac{L_0}{L} = \frac{-1}{\alpha - 1} \left(\ln \frac{x}{x_0} - \alpha \ln \frac{1-x}{1-x_0} \right)$$

Likevektsdestillasjon:

Materialbalanse over flyktigst komponent:

$$F x_F = D x_D + B x_B = D x_D + (F - D) x_B$$

$$\text{som gir: } \frac{D}{F} = \frac{x_F - x_B}{x_D - x_B}$$

Vanndampdestillasjon:

$$\frac{w_A}{w_{H_2O}} = \frac{P_A^v M_A}{(P - P_A^v) 18} \quad \text{idet } P = P_A^v + P_{H_2O}^v$$

Rektifikasjon:

$$q = \frac{H_D - H_F}{\lambda_m} \quad \text{eller: } q = \text{den del av f\u00f8dingen som g\u00e5r nedover som v\u00e6ske}$$

der H_F er f\u00f8dingens entalpi

H_D er entalpien av f\u00f8dingen n\u00e5r den foreligger som mettet damp

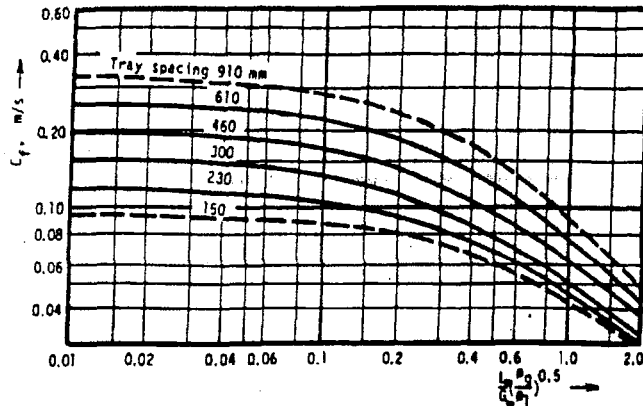
$$\text{Forsterkerens arbeidslinje: } y = \frac{R}{R+1} x + \frac{x_D}{R+1}$$

$$\text{Avdriverens arbeidslinje: } y = \frac{L'}{V'} x - \frac{B}{V'} x_B$$

$$q\text{-linjen: } y = \frac{q}{q-1} x - \frac{x_F}{q-1}$$

Avdriverens driftslinje ved direkte dampinnbl\u00e5sing:

$$y = \frac{B}{S} x - \frac{B}{S} x_B$$

Konstanten C_f som funksjon av plateavstanden og av en parameter der L/G er masseforholdet mellom væske og gass i kg/kg. ρ_l og ρ_g er væskens og gassens densitet

Floodinghastigheten av dampen, V_f , i m/s:

$$V_f = C_f \gamma^{0,2} \left[\frac{\rho_l - \rho_g}{\rho_g} \right]^{0,5}$$

der γ er væskeblandingsens overflatespenning

Normal damphastighet, v i $\frac{m}{s}$:

$$v = a \cdot \phi \cdot V_f$$

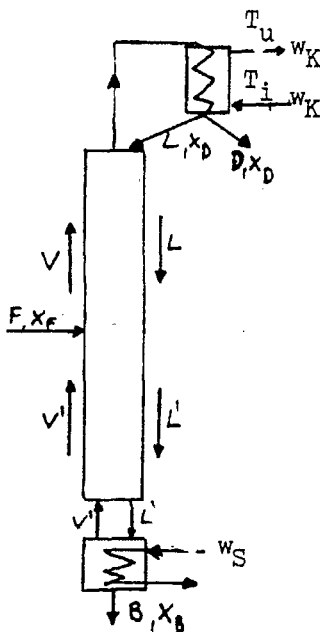
der ϕ er en korreksjonsfaktor, normalt 0,6-0,7

a er en faktor som tar hensyn til skummingen:

$a = 1$ for ikke-skummende væsker

$a = 0,3$ for sterkt skummende væsker

Densitet av ideelle gasser: $\rho = \frac{MP}{RT}$

Fra materialbalanser får man:

$$L = R \cdot D$$

$$V = L + D = D \cdot (1+R)$$

$$V = V' + (1-q) F$$

$$L' = L + q F$$

$$L' = B + V'$$

Fra energibalanser får man:

$$w_K \cdot c_p \cdot (T_u - T_i) = V \lambda_V$$

$$w_S \lambda_S = V' \lambda_{V'}$$

der $w_K = \text{kg kjølevann/s}$

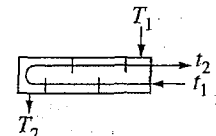
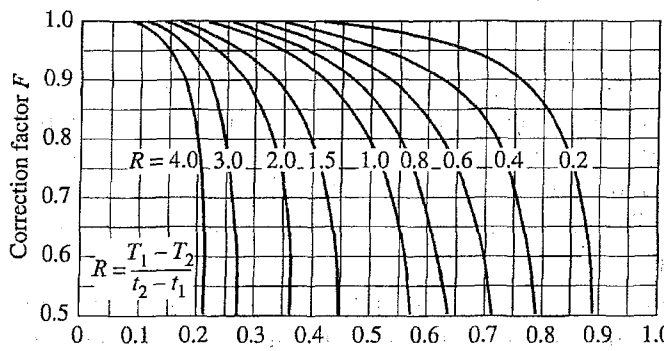
$w_S = \text{kg varmedamp/s}$

$\lambda_S = \text{varmedampens kondensasjonsvarme J/kg}$

λ_V og $\lambda_{V'}$ = kondensasjonsvarmen for V og V' i J/mol

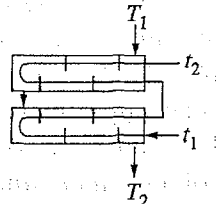
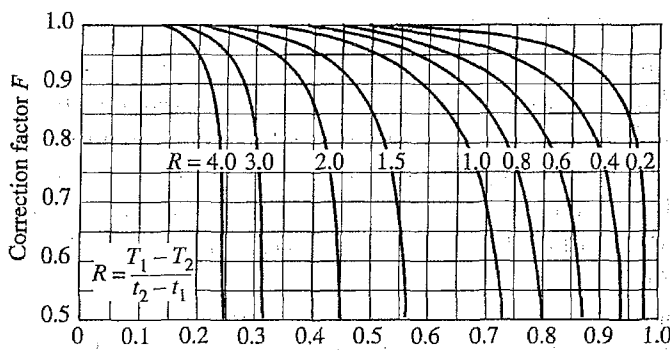
$c_p = \text{kjølevannets spesifikke varmekapasitet}$

T_i og T_u = kjølevannets temperatur inn i og ut av kondensatoren

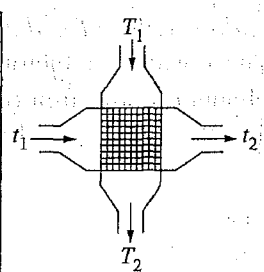
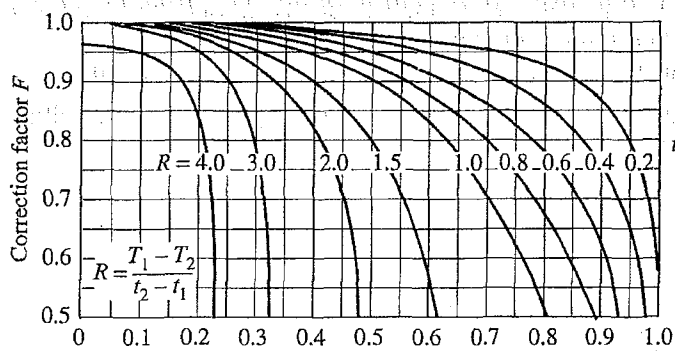
$$P = \frac{t_2 - t_1}{T_1 - t_1}$$

(a) One-shell pass and 2, 4, 6, etc. (any multiple of 2), tube passes

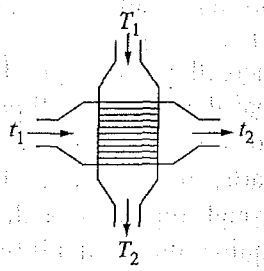
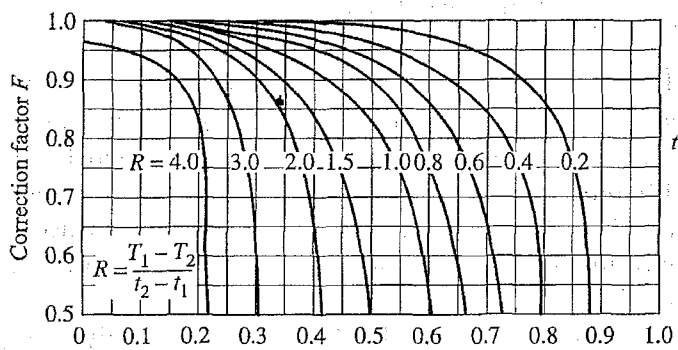
$$P = \frac{t_2 - t_1}{T_1 - t_1}$$

(b) Two-shell passes and 4, 8, 12, etc. (any multiple of 4), tube passes

$$P = \frac{t_2 - t_1}{T_1 - t_1}$$

(c) Single-pass cross-flow with both fluids *unmixed*

$$P = \frac{t_2 - t_1}{T_1 - t_1}$$

(d) Single-pass cross-flow with one fluid *mixed* and the other *unmixed*

Correction factor F charts for common shell-and-tube and cross-flow heat exchangers.

Appendix 4

Assume that the table give 2015 cost and $1.0 \text{ USD}_{2015} = 7.0 \text{ NOK}_{2015}$

Table 3.4 Utilities Provided by Off-Sites for a Plant with Multiple Process Units
(costs represent charges for utilities delivered to the battery limit of a process)

Utility	Description	Cost \$/GJ	Cost \$/ Common Unit
Air Supply	Pressurized and dried air		
	a. Process		\$2.3/100 m ³
	b. Instrument		\$4.7/100 m ³
Steam from Boilers	Process steam: Latent heat only		
	a. Low pressure (5 barg, 160°C)	3.17	\$6.62/1000 kg
	b. Medium pressure (10barg, 184°C)	3.66	\$7.31/1000 kg
	c. High pressure (41 barg, 254°C)	5.09	\$8.65/1000 kg
Cooling Tower Water	Processes cooling water: 30°C to 40°C or 45°C	0.16	\$6.7/1000 m ³ ¹
Other Water	High purity water for		
	a. Process use		\$0.04/1000 kg
	b. Boiler feed water ²		\$2.54/1000 kg
	c. Potable (drinking)		\$0.26/1000 kg
	d. Deionized water		\$1.00/1000 kg
Electrical Substation	Electric Distribution	16.8	\$0.06/kWh
	a. 110 V		
	b. 220 V		
	c. 440 V		
Fuels	a. Fuel Oil (no. 2)	4.0	\$170/m ³
	b. Natural Gas	2.5 ³	\$0.085/std. m ³
	c. Coal (FOB mine mouth)	1.2	\$31/tonne
Refrigeration	a. Moderately low T: 5°C ⁴	20	Based on Process
	b. Low T: -20°C	32	Cooling Duty
	c. Very low T: -50°C	60	
Thermal Systems	a. Moderately high T: to 330°C	4.9	Based on Process
	b. High T: to 400°C	5.2	Heating Duty
	c. Very high T: to 600°C	5.9	
Waste Disposal (solid and liquid)	(a) Non-Hazardous		\$36/tonne
	(b) Hazardous		\$145/tonne
Waste Water Treatment	(a) Primary (filtration)		\$39/1000 m ³
	(b) Secondary (filtration + activated sludge)		\$41/1000 m ³
	(c) Tertiary (filtration, activated sludge, and chemical processing)		\$53/1000 m ³

¹Based on $\Delta T_{\text{cooling water}} = 10^\circ\text{C}$. Cooling water return temperatures should not exceed 45°C due to excess scaling at higher temperatures.

²Approximately equal credit is given for condensate returned from exchangers using steam.

³Based on Lower Heating Value of Natural Gas.

⁴Cost for refrigerated water supplied at 5°C and returned at 15°C.